

**METODOLOGIJA ZA PRILAGOĐAVANJE OBRAZOVNIH
PROGRAMA ZA VANREDNE UČENIKE
U STRUČNIM ŠKOLAMA**

Podgorica, oktobar 2011. godine

Na osnovu člana 90a stav 3 Zakona o stručnom obrazovanju ("Sl. list RCG", br. 64/02, 49/07, "Sl. list Crne Gore", br. 45/10), u cilju sprovođenja pripremne nastave za vanredne učenike, Centar za stručno obrazovanje je izradio Metodologiju za prilagođavanje obrazovnih programa za vanredne učenike u stručnim školama, koja je usvojena na devetoj sjednici Nacionalnog savjeta za obrazovanje održanoj 31. 10. 2011. godine.

Iskustvo i praksa organizacije i realizacije obrazovanja lica u svojstvu vanrednih učenika nametnuli su potrebu uvođenja pripreme nastave. Naime, lica koja se obrazuju po određenom obrazovnom programu u svojstvu redovnog i vanrednog učenika treba da dostignu isti obrazovni standard. Ostvarivanje principa cjeloživotnog učenja i težnja da se podigne obrazovni nivo stanovništva obavezuju nadležne organe da pojedincima omoguće kvalitetno obrazovanje i prohodnost kroz sistem. Samim tim bi svaki pojedinac unaprijedio i upotpunio svoja znanja, vještine i kompetencije, stekao novu kvalifikaciju i poboljšao svoj položaj na tržištu rada.

Ovom Metodologijom, u skladu sa zakonskim propisima, se opisuju načela i proces prilagođavanja i nosioci obaveza prilikom prilagođavanja obrazovnih programa vanrednim učenicima u srednjim stručnim školama. Cilj uvođenja pripreme nastave je da se unaprijedi kvalitet obrazovanja lica koja se obrazuju u svojstvu vanrednog učenika, što će se pozitivno odraziti na kvalitet ponude radne snage.

I Zakonski okvir

Zakonom o stručnom obrazovanju ("Službeni list RCG", br. 64/02 i 49/07 i "Službeni list CG", br. 45/10), propisano je da se „Učenik upisuje u školu kao redovni ili vanredni učenik“. Članom 13 ovog Zakona propisano je da „Vanredni učenik stiče obrazovanje pohađanjem pripreme nastave (instruktivno-konsultativne nastave) i polaganjem ispita, u skladu sa zakonom“. Članom 90 Zakona propisano je da „Predmete, nastavne sadržaje i fond časova nastave, za svaki obrazovni program, utvrđuje Nastavničko vijeće škole. Ukupan fond časova ne može biti manji od 30 % ukupnog godišnjeg broja časova za određeni obrazovni program, a određuje se u skladu sa odgovarajućom metodologijom, koju donosi Nacionalni savjet, na predlog Centra za stručno obrazovanje“.

II Načela prilagođavanja

Grupe lica koje se obrazuju u svojstvu vanrednih učenika su izrazito nehomogene u pogledu prethodnog obrazovanja, radnog iskustva, godina starosti, socijalnog statusa. To su lica koja su tek završila redovno obrazovanje, lica koja su prekinula redovno obrazovanje i ponovo se vraćaju u obrazovni sistem, lica koja su završila osnovnu školu, lica koja su prethodno završila obrazovanje po programima koje tržište rada u ovom trenutku ne traži, ili im je potrebna dodatna kvalifikacija da bi zadržali radno mjesto. Sve to nameće potrebu individualizovanog pristupa svakom vanrednom učeniku-kandidatu.

Za svakog kandidata treba utvrditi, na osnovu analize prethodnog i željenog obrazovanja, listu predmeta (dopunskih, diferencijalnih) odnosno predmetnih oblasti i sadržaja za koje je potrebno da kandidat pohađa pripremu nastavu i koje

predmete treba da polaže (da bi završio obrazovanje po određenom obrazovnom programu).

Kandidatu se priznaju pozitivne ocjene koje je stekao tokom redovnog školovanja na kraju nastavne ili školske godine, kao i u toku prethodnog polaganja, u skladu sa zakonom.

Ukoliko je kandidat pohađao program osposobljavanja kod licenciranog organizatora obrazovanja i ima važeću ispravu ili ima vjerodostojnu potvrdu o radnom iskustvu na poslovima za koje nema formalno obrazovanje, a želi da ga stekne, broj časova pohađanja praktične nastve može se umanjiti. Pri tom škola treba da ima u vidu zakonsku odredbu o minimumu broja časova za koje mora biti organizovana pripremna nastava.

Škole mogu, u skladu sa navedenim načelima, prilagođavati i obrazovne programe vanrednim učenicima čijim se završetkom stiču kvalifikacije nivoa IV2.

III Proces prilagođavanja

Za kandidata koji je završio osnovno obrazovanje i želi da nastavi obrazovanje po programu trogodišnje ili četvorogodišnje stručne škole, minimalni procenat pripremne nastave je 30% ukupnog godišnjeg broja časova. Škola priprema listu nastavnih predmeta (opšteobrazovnih i stručno-teorijskih predmeta i praktične nastave), uvažavajući elemente koji su važni za napredovanje u učenju. Za pojedine predmete broj časova pripremne nastave može biti manji od 30%, pri čemu ukupan broj časova za pripremnu nastavu za obrazovni program ne može biti manji od 30% ukupnog fonda časova.

Za kandidata koji je završio program stručne škole u trajanju od tri ili četiri godine ili program gimnazije, a želi da se obrazuje po drugom obrazovnom programu, kao i za kandidata koji je uspješno završio dio srednjeg obrazovanja (pojedine razrede), škola upoređivanjem nastavnih planova i predmetnih programa za pojedine razrede pravi listu dopunskih i/ili diferencijalnih ispita za novi obrazovni program. Škola organizuje pripremnu nastavu koja ne može biti manja od 30% ukupnog broja časova dopunskih i/ ili diferencijalnih ispita. Za svaki od predmeta određuje se broj časova pripremne nastave, obim nastave pojedinih tema, seminarski i grafički radovi, projektni i pismeni zadaci. Sagledavanjem liste dopunskih i diferencijalnih ispita, škola formira grupe kandidata za pripremnu nastavu. U istoj grupi mogu biti kandidati koji se obrazuju po različitim obrazovnim programima. Za pojedine učenike iz grupe škola može organizovati pojedinačne časove konsultativne nastave.

Škola organizuje instruktivno-konsultativnu nastavu odnosno časove pripreme kandidata za predmete završnog i stručnog ispita, kao i za izradu završnog i stručnog rada.

Preporuka je da se prilikom izrade plana časova i određivanja sadržaja pripreme nastave pojedinih predmeta, sagleda povezanost sadržaja ovih predmeta i da se u odnosu na to utvrde mogućnosti definisanja zadataka (projektnih, seminarskih i dr.), zajedničkih za više predmeta. Na taj način, kroz rješavanje konkretnih problema iz određene stručne oblasti, uspostavila bi se korelacija između nastavnih predmeta, unaprijedila bi se nastava i povećao kvalitet znanja kandidata.

Škola, u dogovoru sa kandidatima, priprema plan realizacije pripreme nastave. Nastava se može organizovati u blok časovima.

Svaka škola šalje svoj plan časova i sadržaj nastave Centru za stručno obrazovanje. Centar za stručno obrazovanje na osnovu upoređivanja i analize dobijenih planova i sadržaja šalje svim školama, koje realizuju taj obrazovni program, ujednačen plan časova i sadržaj nastave.

IV Pedagoška evidencija

Za kandidate koji se obrazuju u svojstvu vanrednog učenika u školi se vodi jedinstvena pedagoška evidencija (upisnica, odjeljska knjiga sa evidencijom o prisustvu pripremoj nastavi, evidencija o postignutom uspjehu učenika na pismenim odnosno seminarskim ili projektnim zadacima, uspjehu na ispitima na kraju školske godine, izdatim svjedočanstvima i diplomama i dr.).